

KALA- JA RIISTARAPORTTEJA nro 310

Anssi Ahvonen
Asmo Honkanen

Kalatalousbarometri 2004: Yritysten taloudelliset näkymät

Summary: Fishery Barometer 2004 -
Economic Outlook of Finnish Fishery Enterprises

Helsinki 2004

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

Julkaisija

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Julkaisuaika

Maaliskuu 2004

Tekijät

Anssi Ahvonen ja Asmo Honkanen

*Julkaisun nimi***Kalatalousbarometri 2004: Yritysten taloudelliset näkymät**

Summary: Fishery Barometer 2004 – Economic Outlook of Finnish Fishery Enterprises

Julkaisun laji

Tutkimusraportti

Projektin nimi ja numero

Kalatalousbarometrit (313 120)

Tiivistelmä

Julkaisussa tarkastellaan kalatalouselinkeinon talouskehitystä ja –näkyviä vuonna 2004. Yrityksiltä tiedusteltiin arviota mm. yleisestä taloudellisesta tilanteesta, tuotteiden menekistä, kustannuksista, hinnoista sekä investointi- ja vientitilanteesta verrattaessa nykytilaa aiempaan ja tulevaan 12 kuukauden jaksoon. Yritykset jakautuivat toimialoittain kalastukseen, kalanviljelyyn, kalanjalostukseen sekä kalan tukku- ja vähittäiskauppaan. Tuloksia on verrattu vuosien 2000-2003 vastaaviin tuloksiin.

Koko elinkeinon kehitysindikaattori helmikuussa 2004 osoitti, että kalatalousyritysten taloudellinen tilanne kokonaisuutena oli säilynyt vakaana edellisen 12 kuukauden aikana. Toimialojen välisessä, liikevaihdolla painotetussa tarkastelussa kalanviljely- ja kalastusyritysten toteutunutta kehitystä kuvaavat indikaattorit saivat lievästi negatiivisen arvon. Kalanviljelyn osalta oli tapahtunut kehitystä myönteisempään suuntaan edellisvuosien voimakkaaseen taantumaa verrattuna. Kalastuksen kehitysindikaattori oli hieman laskenut edellisvuodesta. Tukku- ja vähittäiskaupan kulunut vuosi oli hivenen edellisvuotta vaisumpi, joskin edelleen positiivinen. Jalostuksen arvio kuluneesta vuodesta oli erittäin suotuisa.

Luottamusindikaattorin mukaan kaikki toimialat odottivat taloudellisen tilanteen kohentuvan seuraavan 12 kuukauden aikana. Vahvinta usko tulevaisuuteen oli jalostuksessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa.

Kalatalouden yritysbarometri on osa laajempaa barometritutkimusta, jossa on selvitetty samaan aikaan kalatalousyritysten ja kuluttajien näkemyksiä kalataloudesta, kalatuotteista sekä niihin kohdistuvista odotuksista. Tässä esitetyt tulokset perustuvat noin 300 yrityksen otokseen. Tiedot kerätään puhelinhaastattelulla helmikuussa kerran vuodessa.

Asiasanat

Barometri, kalatalous, elinkeino, luottamusindikaattori

Sarjan nimi ja numero

Kala- ja riistaraportteja 310

ISBN

ISBN 951- 776-442-1

ISSN

1238-3325

Sivumäärä

29 s

Kieli

Suomi

*Hinta**Luottamuksellisuus*

Julkinen

Taitto

Ympäristötutkimus Yrjölä Oy

Paino

Yleisjäljennös Oy, Helsinki

Jakelu

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Kustantaja

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

PL 6

00721 Helsinki

Puh. 0205 7511 Fax 0205 751201

1. JOHDANTO	1
2. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	1
2.1 PERUSJOUKKO JA OTOS.....	1
2.2 TIEDONKERUUJÄRJESTELMÄ	2
2.3 AINEISTON KÄSITTELY JA ESITYSTAVAT	3
2.4 TULOSTEN LUOTETTAVUUS.....	4
3. TULOKSET	4
3.1 KALATALOUSELINKEINO	4
3.2 KALASTUS.....	7
3.3 KALANVILJELY	11
3.4 KALANJALOSTUS	15
3.5 KALAN TUUKKAUPPA	19
3.6 KALAN VÄHITTÄISKAUPPA.....	23
4. SUMMARY: FISHERY BAROMETER 2004 - ECONOMIC OUTLOOK OF FINNISH FISHERY ENTERPRISES...	27
5. KIRJALLISUUS.....	27
LIITE	29

1. JOHDANTO

Kalatalousbarometri 2004: *Yritysten taloudelliset näkymät* tarkastelee kalatalouselinkeinon talousnäkyviä ja -kehitystä helmikuussa vuonna 2004. Tulokset perustuvat yhteensä noin 300 yrityksen otokseen. Tiedot kerättiin puhelinhaastattelulla. Tuloksia verrataan edellisinä vuosina kerättyihin vastaaviin tietoihin (Ahvonen & Honkanen 2000, 2002, Honkanen & Ahvonen 2001, 2003).

Yrityksiltä tiedusteltiin arviota mm. yleisestä taloudellisesta tilanteesta, tuotteiden menekistä, kustannuksista, hinnoista sekä investointi- ja vientitilanteesta. Nykytilaa verrattiin aiempaan 12 kuukauden jaksoon sekä odotuksiin tulevasta 12 kuukauden jaksosta. Kalatalouden toimialoista tarkastelussa on kalastus, kalanviljely, kalanjalostus sekä kalan tukku- ja vähittäiskauppa.

Tulokset jakautuvat kahteen osaan. Ensiksi tarkastellaan kaikkia toimialoja yhdessä kehitys- ja luottamusindikaattoreilla. Ne kuvaavat yritysten toteutunutta taloudellista kehitystä ja odotuksia tulevasta kehityksestä.

Toiseksi tarkastellaan kutakin toimialaa omana kokonaisuutenaan yritystalouden näkökulmasta. Toimialakohtaiset tulokset esitetään erikseen pienille yrityksille (liikevaihto alle 168 067 €, aikaisemmin 1 miljoonaa mk) ja näitä suuremmille yrityksille.

Kalatalouden yritysbarometri on osa laajempaa barometritutkimusta. Siinä on selvitetty samaan aikaan sekä kalatalousyritysten että kuluttajien näkemyksiä kalataloudesta, kalatuotteista sekä niihin kohdistuvista odotuksista (Honkanen & Ahvonen 2000, 2001, 2002, 2003, Ahvonen & Honkanen 2000, 2001, 2002, 2003, Honkanen, Ahvonen & Railo 2000, Ahvonen ym. 2001).

Vuonna 2004 kuluttajatietoja ei kerätty, joten raportti *Elinkeino ja kuluttajat* (vrt. esim. Ahvonen & Honkanen 2003) ei ilmesty vuonna 2004.

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 PERUSJOUKKO JA OTOS

Tutkimusperusjoukon muodostivat Tilastokeskuksen yritysrekisterissä vuoden 2004 alussa olleet kalatalousalan yritykset, joiden liikevaihto oli yli 8 303 € (aikaisemmin 50 000 mk). Tutkimusperusjoukkoon kuului yhteensä 918 yritystä tai elinkeinonharjoittajaa. Tutkimusperusjoukon yritykset ositettiin viiteen toimialaan: kalastus, kalanviljely, kalanjalostus, kalatukkukauppa ja kalan vähittäiskauppa. Lisäksi yritykset jaettiin kahteen liikevaihtoluokkaan: alle ja yli 168 067 euroa (aikaisemmin miljoona markkaa). Ositteita oli yhteensä 10 ja otoskoko oli 350. Otoksesta poistettiin ylipeittona ne yritykset, jotka olivat lopettaneet toimintansa tai joita ei yhteystiedoista huolimatta voitu tunnistaa.

Lopulliseen netto-otokseen kuului 330 yritystä, joista haastatteluihin osallistui 82,1 prosenttia (taulukko 1). Otos kiintiöitiin, jotta kaikista ositteista saatiin riittävä määrä havaintoja ositekohtaiseen tarkasteluun (taulukko 2). Vuoden 2004 otokseen tehtiin rotaatio, jossa vuoden 2003 otoksesta (Honkanen & Ahvonen 2003) uudistettiin 1/5. Rotaation lisäksi otos ja perusjoukko ovat uusiutuneet uusien ja poistuneiden yritysten sekä ositesiiirtymien vuoksi. Vastanneiden yritysten osuudet toimialoittain ja liikevaihtoluokittain on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 1. Tutkimusperusjoukko, otos ja haastateltujen yritysten määrä vuonna 2004.

	Yritykset	
	N	%
Tutkimusperusjoukko	918	100,0
Otos	350	38,1
Ylipeitto	20	(5,7)
Netto-otos	330	100,0
Kato	59	17,9
- ei tavoitettu	15	4,5
- kieltäytyi	20	6,0
- muu syy	24	7,3
Haastateltuja	271	82,1

Taulukko 2. Otantasuhteet (n/N = otos/tutkimusperusjoukko) ositteittain vuonna 2004.

Toimiala	Otantasuhteet n / N		
	Kaikki	<168 067 €	≥168 067 €
Kalastus	76/403	52/379	24/24
Kalanviljely	90/200	45/122	45/78
Kalanjalostus	66/137	33/80	33/57
Kalan tukkukauppa	54/66	22/22	32/44
Kalan vähittäiskauppa	64/112	33/67	31/45
Yhteensä	350/918	185/670	165/248

Taulukko 3. Vastanneiden yritysten osuudet (%) ja määrät (N) ositteittain vuonna 2004.

Toimiala	Vastausosuus					
	<168 000 €		≥168 000 €		Kaikki	
	%	N	%	N	%	N
Kalastus	83,7	41	70,8	17	79,5	58
Kalanviljely	85,0	34	86,0	37	85,5	71
Kalanjalostus	74,1	20	93,8	30	84,7	50
Kalan tukkukauppa	85,7	18	76,7	23	80,4	41
Kalan vähittäiskauppa	72,7	24	87,1	27	79,7	51
Yhteensä	80,6	137	83,8	134	82,1	271

2.2 TIEDONKERUUJÄRJESTELMÄ

Barometrimittauksia edelsi esitutkimus, jossa mittaristo ja –tiedonkeruujärjestelmä testattiin yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa (Ahvonen & Honkanen 1999). Mittariston suunnittelussa hyödynnettiin mm. Tilastokeskuksen survey-laboratoriota (Godenhjelm ym. 2000), jossa koe-ryhmän avulla arvioitiin lomakkeen sisältö, ymmärrettävyys ja tulkittavuus kognitiivisella esitestauksella (Willis 1994, Sudman ym. 1996, Willis ym. 1999, Tourangeau ym. 2000, Olsen 2002).

Haastattelut toteutettiin Tilastokeskuksen tietokoneavusteisen haastattelujärjestelmän (CATI) avulla helmikuussa 2004. Otokseen tullee yrityksille lähetettiin etukäteen kirje, jossa kerrottiin haastattelusta ja sen sisällöstä. Haastattelut kohdistettiin yritysten toimivalle johdolle. Yksittäisten mittarien kysymyksenasettelu selviää tuloksista (esim. kuvat 2.2 – 2.11).

2.3 AINEISTON KÄSITTELY JA ESITYSTAVAT

Tulokset estimoitiin vastaamaan perusjoukkoa niin, että mittaustulokset painotettiin ottaen huomioon sekä ositekohtaiset otantasuhteet että vastaustodennäköisyys (kato). Lisäksi painokerroimet kalibroitiin kunkin ositteen liikevaihdon reunajakaumia vastaaviksi (ks. esim. Deville & Särndahl 1992, Deville ym. 1993).

Haastatteluvastauksista laskettiin ns. saldoluvut. Ne saatiin laskemalla yhteen painotetut vastausosuudet (esim. European Commission 1997). Saldolukujen arvot sijoittuvat välille [-100, 100]. Tulokset on esitetty saldolukujen lisäksi vastausvaihtoehtojen mukaisina jakaumina taulukoissa 4 - 8.

Saldolaskennassa vastausvaihtoehtoilta annettiin seuraavat painokerroimet:

Vastausvaihtoehto	Kerroin
Parempi/suurempi/korkeampi/ lisääntynyt/noussut	1
Ennallaan/ei osaa sanoa	0
Heikompi/pienempi/alhaisempi/ vähentynyt/laskenut	-1

Saldoluku: Saldoluvut esitetään erikseen toteutuneesta ja odotettavissa olevasta kehityksestä. Saldoluvulla kuvataan muutosta edellisen 12 kuukauden aikana sekä seuraavan 12 kuukauden aikana haastatteluhetkiin (helmikuu 2000, 2001, 2002, 2003 ja 2004) verrattuna.

Kehitys- ja luottamusindikaattorit: Tiettyjen kysymysten saldolukujen yhdistelmistä laskettiin yritysten yleistä taloudellista kehitystä ja odotuksia kuvaavat kehitys- ja luottamusindikaattorit. Kehitysindikaattori kuvaa toteutunutta kehitystä edellisen 12 kuukauden aikana ja luottamusindikaattori odotettavissa olevaa kehitystä seuraavan 12 kuukauden aikana haastatteluhetkeen verrattuna. Kehitys- ja luottamusindikaattoreihin sisältyvät tekijät ovat taloudellisen tilanteen muutos, liikevaihdon muutos ja investointien muutos. Näiden tekijöiden saldoluviista laskettiin keskiarvo. Kehitys- ja luottamusindikaattori esitetään kuvissa 1.1 - 1.4 yritysten lii-

kevaihdon painotettuna ja toimialakohtaisissa tuloksissa (kuvat 2.1, 3.1, 4.1, 5.1, 6.1) perusjoukon yritysmäärän mukaisesti painotettuina.

Alueellisissa esityksissä Suomi on jaettu kahteen osaan. Etelä- ja Länsi-Suomi käsittää Etelä- ja Länsi-Suomen läänit sekä Ahvenanmaan. Pohjois- ja Itä-Suomi sisältää Itä-Suomen, Oulun ja Lapin läänit (kuva 1.2). Tuloksissa yrityksistä 70 % edusti Etelä- ja Länsi-Suomea ja 30 % Pohjois- ja Itä-Suomea. Tutkimusperusjoukon yritysten sijainti on esitetty liitteessä 1.

Toimialakohtaiset tulokset (luvut 3.2 - 3.6) esitetään erikseen pienille yrityksille (liikevaihto alle 168 067 €) ja näitä suuremmille yrityksille (liikevaihto vähintään 168 067 €). Toimialakohtaisissa tuloksissa liikevaihtoluokista käytetään ilmaisia pienet ja suuret yritykset. Pienten yritysten osuus tuloksissa oli 74 % ja suurten 26 %.

Lukumäärällä painotetuissa tuloksissa kalastusyrietykset painottuivat tuotantosuuntansa mukaan niin, että 73 % kalasti vain ruokakalaa, 24 % rehu- ja ruokakalaa, 3 % pelkästään rehukalaa. Yrityskoon mukaisissa tarkasteluissa (luku 3.2) pienistä kalastusyrietyksistä suurin osa kalasti puhtaasti ruokakalaa (76 %). Suurista yrityksistä valtaosa kalasti sekä rehu- että ruokakalaa (58 %).

Kalanviljelyssä lukumäärään perustuvat tulokset painottuivat niin, että 40 % viljeli ainoastaan ruokakalaa, 46 % poikasia, 14 % sekä ruokakalaa että poikasia. Yrityskoon mukaisissa tarkasteluissa (luku 3.3) pienistä kalanviljelijöistä suurin osa oli puhtaasti poikasviljelijöitä (60 %) ja suurista vastaavasti pääosa puhtaasti ruokalanviljelijöitä (60 %).

Vientiä koskevien tulosten laskennassa on huomioitu vain vientiyritysten (13 % perusjoukosta) näkemykset. Viennin määrää ja vientihintoja koskevia tuloksia ei esitetä erikseen pienille ja suurille yrityksille vähäisen havaintomäärän vuoksi. Samasta syystä kalan vähittäiskaupan vientitietoja ei esitetä lainkaan.

Pienten yritysten osuus on perusjoukosta lähes kolme neljäsosaa, joten niiden näkemykset korostuvat yritysmäärän mukaisesti painotetuissa

tuloksissa (luvut 3.2-3.6). Vastaavasti liikevaihdolla painotetuissa tuloksissa (luku 3.1) korostuvat kaikkein suurimpien yritysten näkemykset voimakkaasti.

2.4 TULOSTEN LUOTETTAVUUS

Otosasetelman laadinnassa ja otoksen kiintiönissä oli käytettävissä runsaasti taustatietoja perusjoukon rakenteesta, joten otanta voitiin suunnitella tältä osin tarkoituksenmukaiseksi. Peittovirhettä voitiin vähentää poistamalla otoksesta ylipeitto haastattelujen yhteydessä. Alipeiton suuruutta ei pystytty arvioimaan, mutta ilmeistä on, että rekisteristä puuttuu jonkin verran uusia yrityksiä. Toteutunut haastatteluaineisto vastasi varsin tarkasti tutkitun perusjoukon rakennetta. Tulosten tulkintaan pieni ali- tai ylipeitto ei vaikuta, sillä osituksen mukaiset painokertoimet korjaavat jakaumat perusjoukkoa vastaaviksi.

Yritysten vastausprosentti oli korkea (82,1 %). Lisäksi vastauskadon vaikutukset voitiin korjata

3. TULOKSET

3.1 KALATALOUSELINKEINO

Koko elinkeinon kehitysindikaattori helmikuussa 2004 osoitti, että kalatalousyritysten taloudellinen tilanne oli säilynyt vakaana edellisen 12 kuukauden aikana. Liikevaihto-painotettu kehitysindikaattori oli noussut jonkin verran edellisvuoden mittauksesta. Taloudellisen tilanteen uskottiin yleisesti kohentuvan seuraavan vuoden aikana. Liikevaihtopainotetut arviot toteutuneesta kehityksestä ja tulevaisuudennäkymistä olivat myönteisempiä kuin yritysmäärällä painotetut arviot. Liikevaihtopainotetut tulokset korostavat kaikkein suurimpien yritysten näkemyksiä (kuva 1.1).

Alueellisessa liikevaihtopainotetussa tarkastelussa sekä Etelä- ja Länsi-Suomen että Pohjois- ja Itä-Suomen yritykset arvioivat toteutuneen taloudellisen kehityksen suotuisaksi. Pohjois- ja Itä-Suomen yritysten arviot toteutuneesta kehityksestä olivat jonkin verran Etelä- ja Länsi-Suomen yrityksiä myönteisempiä. Taloudelliset näkymät seuraavalle 12 kuukaudelle olivat molemmilla alueilla luottavaisia (kuva 1.2).

Vienti- ja kotimarkkinayritysten liikevaihtopainotetut kehitysindikaattorit olivat suurin piirtein

tehokkaasti käytetyillä menetelmillä (painotus, kalibrointi).

Otantavirheen suuruutta arvioitiin laskemalla yksittäisille mittareille 95 prosentin luottamuskäytöt toimialatasolla. Vastausjakaumien luottamuskäytöt olivat suuruusluokaltaan yleensä noin +/- 5 prosenttiyksikköä. Ositetasoisissa tuloksissa vaihtelu voi kuitenkin olla suurempaa.

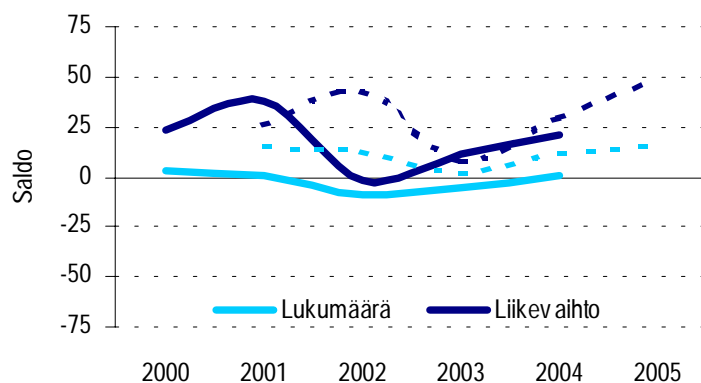
Mittausvirheiden välttäminen oli keskeinen tavoite mittaristosuunnittelussa. Käytetyt mittarit noudattivat barometreissa yleisesti käytettyjä muotoiluja, ja niiden vastausvaihtoehdot olivat yksinkertaisia. Lisäksi mittareiden toimivuus oli testattu esitutkimuksella yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa, mikä osaltaan vähensi väärikäsityksistä aiheutuvien mittausvirheiden mahdollisuutta. Haastattelijoiden antaman palautteen mukaan vastaajat ymmärsivät kysymysten sisällön hyvin, eikä tulkintaongelmia juurikaan esiintynyt.

samalla tasolla ja molemmat positiivisia. Kummankin ryhmän luottamusindikaattori seuraavalle 12 kuukaudelle oli selvästi positiivinen, ja kotimarkkinayritysten odotukset olivat lähestyneet vientiyritysten odotuksia (kuva 1.3).

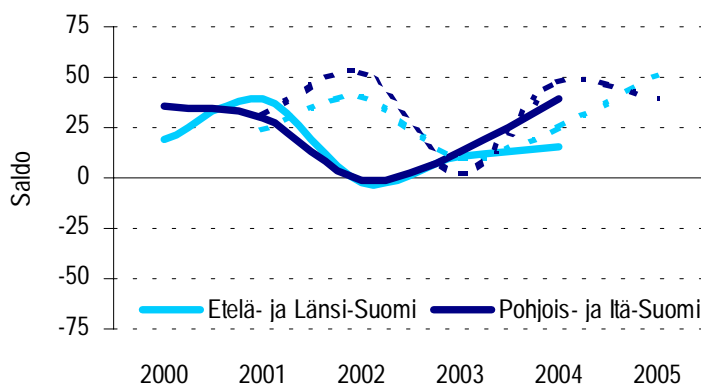
Toimialojen välisessä, liikevaihtoilla painotetussa tarkastelussa kalanviljely- ja kalastusyritysten toteutunutta kehitystä kuvaavat indikaattorit saivat lievästi negatiivisen arvon. Kalanviljelyn osalta oli tapahtunut kehitystä myönteisempään suuntaan edellisvuosien voimakkaaseen taantumaa verrattuna. Kalastuksen kehitysindikaattori oli hieman laskenut edellisvuodesta. Myös tukku- ja vähittäiskaupan kulunut vuosi oli hivenen edellisvuotta vaisempi, joskin edelleen positiivinen. Jalostuksen arvio kuluneesta vuodesta oli erittäin suotuisa (kuva 1.4).

Luottamusindikaattorin mukaan kaikki toimialat odottivat taloudellisen tilanteen kohentuvan seuraavan 12 kuukauden aikana. Vahvinta usko tulevaisuuteen oli jalostuksessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa (kuva 1.4).

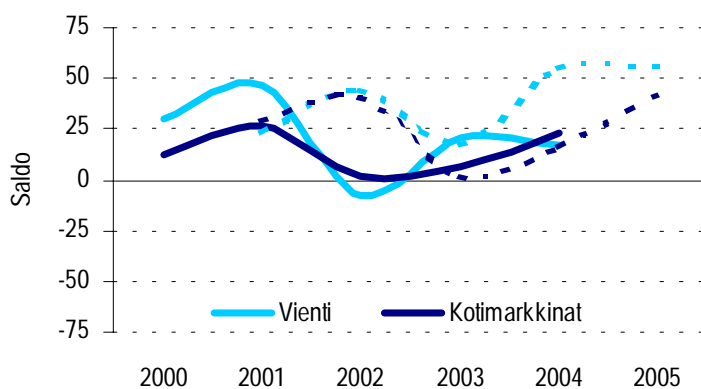
KALATALOUSELINKEINO

Kuva 1.1. Kalatalouselinkeinon kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (katkoviiva) yritysten lukumäärän ja liikevaihdon mukaan painotettuna.

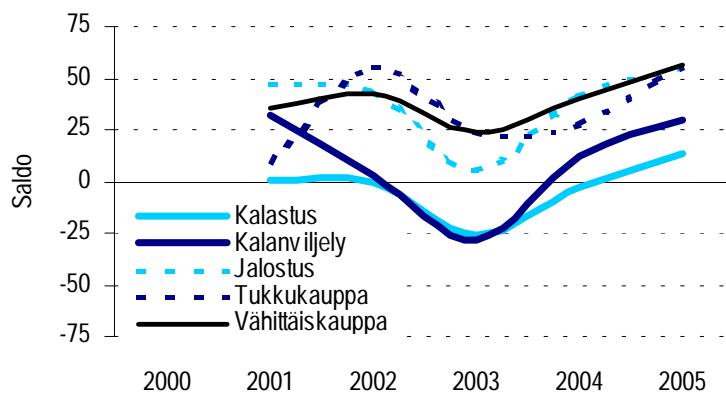
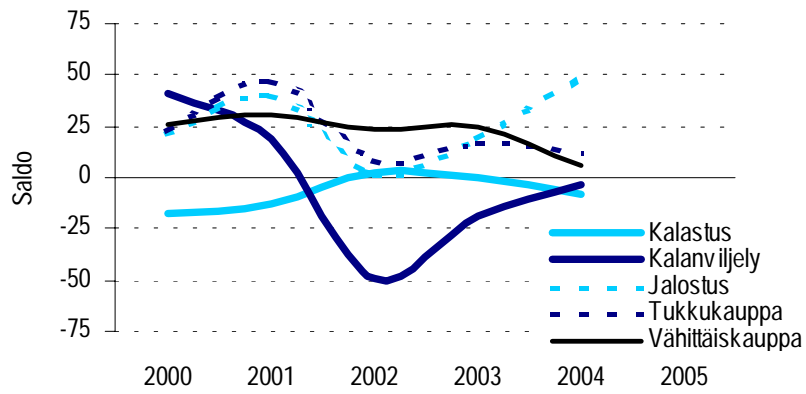

Kuva 1.2. Kalatalouselinkeinon kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (katkoviiva) alueittain yritysten liikevaihdon mukaan painotettuna.

Kuva 1.3. Vienti- ja kotimarkkinayritysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (katkoviiva) liikevaihdon mukaan painotettuna.

Kuva 1.4. Kalatalouden eri toimialojen kehitysindikaattori (ylempi) ja luottamusindikaattori (alempi) liikevaihdon mukaan painotettuna.

3.2 KALASTUS

Kalastuksen taloudellista kehitystä kuvaava kehitysindikaattori oli pienillä yrityksillä nollan tuntumassa. Suurilla yrityksillä kehitysindikaattori oli laskussa ja indikaattorin arvo oli selkeästi nollatason alapuolella. Luottamusindikaattorin mukaan näkymät tulevalle vuodelle olivat pienillä yrityksillä vakaat, kuten aikaisempinakin vuosina. Suurten kalastusyritysten luottamusindikaattori oli kääntynyt nousuun, ja näkymät olivat nyt positiivisia (kuva 2.1).

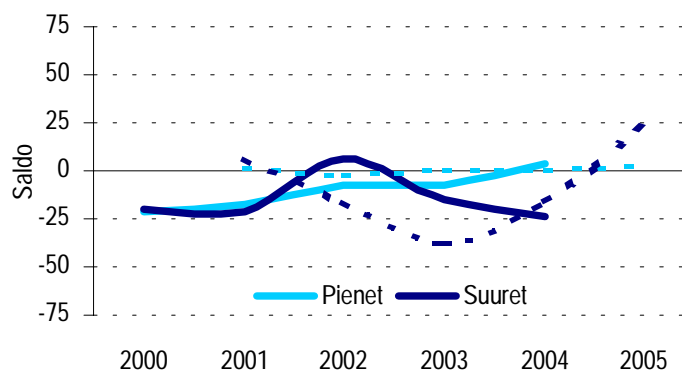
Tarkasteltaessa yksittäisiä mittareita suuret kalastusyritykset näkivät yrityksensä taloudellisen tilanteen edelleen heikoksi. Pienet kalastusyritykset näkivät talouskehityksensä edellisvuoden kaltaiseksi. Suurilla yrityksillä oli pieniä yrityksiä selvästi myönteisemmät odotukset tulevasta kehityksestä (kuva 2.2).

Kalatuotteiden menekin osalta suuret yritykset arvioivat tilanteen edelleen heikentyneen kotimarkkinoilla. Pienet yritykset arvioivat menekikehityksen lievästi parantuneen kuluneen vuoden aikana. Pienten yritysten menekki-odotukset kotimaan markkinoilla olivat hieman suuria yrityksiä myönteisempiä (kuva 2.3). Suurten yritysten käsitykset kotimaan toteutuneesta hintakehityksestä olivat edelleen selvästi heikentyneet. Sen sijaan pienten yritysten arvio toteutuneesta hintakehityksestä kotimarkkinoilla oli kääntynyt myönteiseen suuntaan. Odotukset tulevasta kotimarkkinahinnoista olivat neutraaleja (kuva 2.4).

Arviot tärkeimpien kalatuotteiden vientimäärän kehityksestä samoin kuin vientiodotukset olivat jonkin verran myönteisiä (kuva 2.5). Vientihintojen arvioitiin laskeneen. Hintaodotukset olivat neutraaleja, ja selvästi edellisvuotta vaisumpia (kuva 2.6).

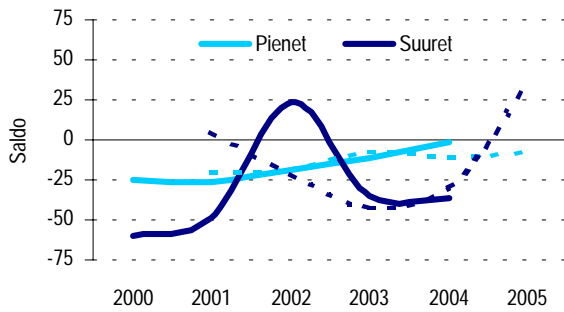
Kalastusyritysten tuotantokustannukset olivat kasvaneet molemmissa yrityskokoluokissa. Kuten aikaisempinakin vuosina, kustannusten uskottiin yleisesti kasvavan tulevan 12 kuukauden aikana (kuva 2.7). Suuret yritykset arvioivat kokonaisliiketoiminnan muutoksen lievästi negatiiviseksi ja pienet lievästi positiiviseksi. Suurten yritysten odotukset tulevasta liikevaihdosta olivat kääntyneet selvään nousuun. Pienten yritysten liikevaihto-odotukset olivat vain lievästi positiivisia (kuvat 2.8).

Sekä suuret että pienet yritykset arvioivat henkilöstömäärän säilyneen lähinnä ennallaan. Henkilöstömäärässä ei odotettu tapahtuvan merkittäviä muutoksia tulevan 12 kuukauden aikana (kuva 2.9). Suuret yritykset arvioivat investointien vähentyneen. Pienet yritykset arvioivat investointien pysyneen entisellä tasolla. Arviot investointinäköymistä olivat neutraalilla tasolla (kuva 2.10). Sekä suuret että pienet yritykset arvioivat elinkeinotukien määrän säilyneen ennallaan. Lähinnä samansuuntaisen kehityksen uskottiin jatkuvan myös tulevana vuonna (kuva 2.11).

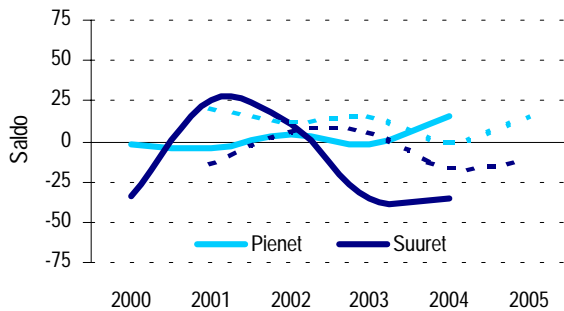

Kuva 2.1. Kalastusyritysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan.

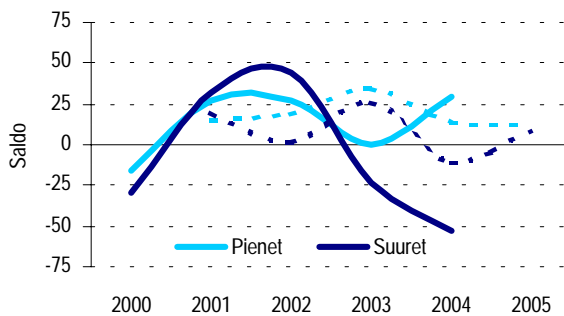
KALASTUS

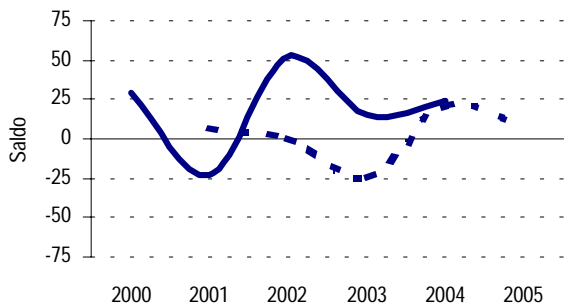
Kuva 2.2. Kalastusyritysten **taloudellisen tilanteen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 – 2004.

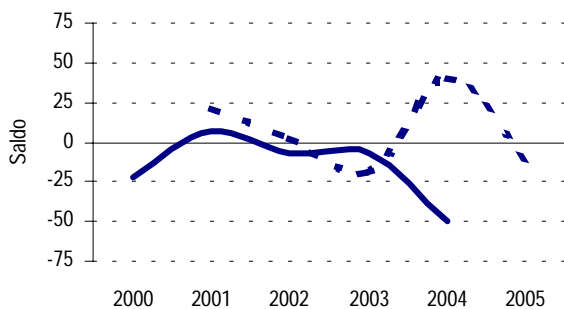
Kuva 2.3. Kalastusyritysten **kotimaan menekin** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 – 2004.

Kuva 2.4. Kalastusyritysten tärkeimpien kalatuotteiden **kotimaan keskihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 – 2004.

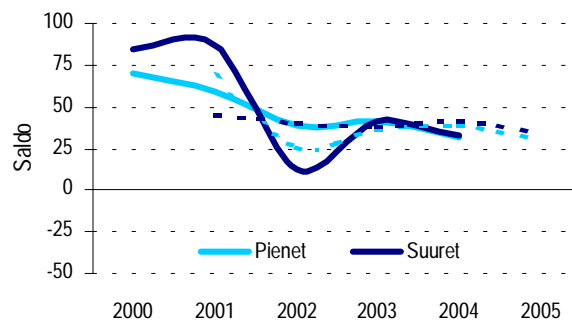

Kuva 2.5. Kalastusyritysten tärkeimpien kalatuotteiden **vientimäärän** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

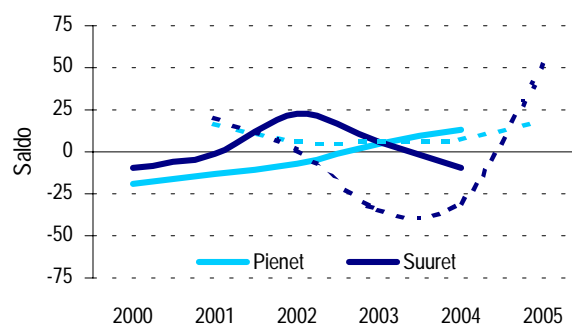

Kuva 2.6. Kalastusyritysten tärkeimpien kalatuotteiden keskimääräisten **vientihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

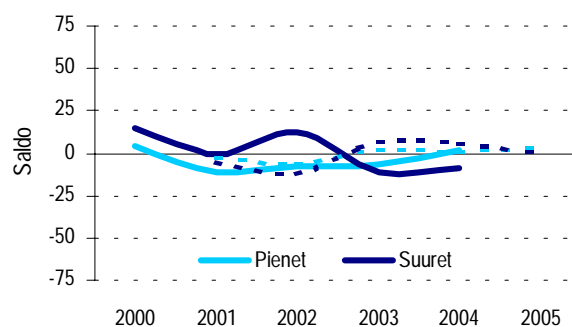
Kuva 2.7. Kalastusyritysten **tuotantokustannusten** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004 (huomautus: asteikko erilainen kuin muissa kuvissa).

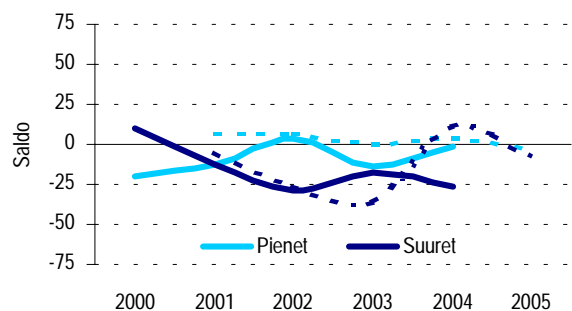
Kuva 2.8. Kalastusyritysten **kokonaisliikevaihdon** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

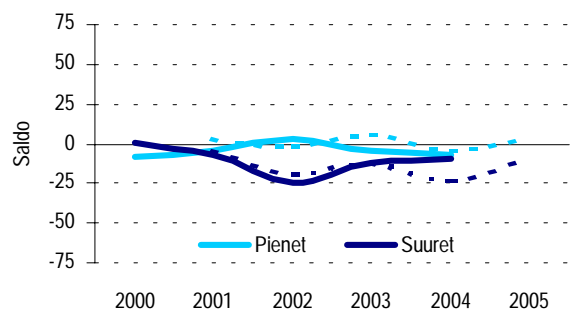
Kuva 2.9. Kalastusyritysten palkallisena työskentelevän **henkilöstön** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 2.10. Kalastusyritysten **investointien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 2.11. Kalastusyritysten **elinkeinotukien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Taulukko 4. Kalastusyritysten vastausjakaumat (%) yritysten koon mukaan vuonna 2004.

Kuva-numero	Kuvan aihe		Yrityksen koko	Parempi/suurempi/korkeampi %	Ennallaan %	Heikempi/pienempi/alhaisempi %	Ei osaa sanoa %
2.2.	Taloudellinen tilanne	Toteutunut	Pienet	16,4	65,9	17,7	0,0
			Suuret	12,7	38,8	48,5	0,0
		Odotukset	Pienet	21,2	47,3	29,2	2,3
			Suuret	43,5	45,7	10,8	0,0
2.3.	Kotimaan menekki	Toteutunut	Pienet	26,1	58,3	11,0	4,6
			Suuret	18,4	27,7	53,9	0,0
		Odotukset	Pienet	23,8	58,0	8,8	9,5
			Suuret	21,1	45,9	33,0	0,0
2.4.	Kotimaan keskihinnat	Toteutunut	Pienet	38,1	50,5	9,0	2,3
			Suuret	5,7	30,4	58,4	5,4
		Odotukset	Pienet	24,0	54,4	12,1	9,5
			Suuret	25,0	58,3	16,7	0,0
2.5.	Vientimäärä	Toteutunut	kaikki	35,9	52,8	11,4	0,0
		Odotukset	kaikki	17,1	53,1	8,2	21,6
2.6.	Vientihinnat	Toteutunut	kaikki	0,0	46,8	49,7	3,5
		Odotukset	kaikki	11,8	64,0	24,3	0,0
2.7.	Tuotantokustannukset	Toteutunut	Pienet	44,0	41,7	12,1	2,3
			Suuret	44,5	44,2	11,3	0,0
		Odotukset	Pienet	33,1	57,8	2,3	6,8
			Suuret	39,7	55,0	5,3	0,0
2.8.	Kokonaisliikevaihto	Toteutunut	Pienet	37,4	37,7	24,9	0,0
			Suuret	36,9	16,5	46,6	0,0
		Odotukset	Pienet	34,7	38,2	15,8	11,3
			Suuret	60,6	28,7	10,7	0,0
2.9.	Henkilöstö	Toteutunut	Pienet	2,3	97,7	0,0	0,0
			Suuret	13,0	65,2	21,8	0,0
		Odotukset	Pienet	4,9	90,6	2,3	2,3
			Suuret	0,0	100,0	0,0	0,0
2.10.	Investoinnit	Toteutunut	Pienet	25,1	48,6	26,2	0,0
			Suuret	12,7	48,0	39,3	0,0
		Odotukset	Pienet	21,5	46,0	25,7	6,8
			Suuret	16,5	54,3	23,8	5,4
2.11.	Elinkeinotuet ¹⁾	Toteutunut	Pienet	2,3	87,9	9,8	0,0
			Suuret	7,1	75,8	17,1	0,0
		Odotukset	Pienet	10,2	59,2	7,2	23,4
			Suuret	8,4	56,9	18,2	16,5

¹⁾ yritykset, joilla ei ollut elinkeinotukea, sisältyvät ennallaan -vaihtoehtoon

3.3 KALANVILJELY

Suurten kalanviljely-yritysten kehitysindikaattori oli hieman kohentunut ja pienten yritysten indikaattori oli ennallaan. Molempien kokoluokkien kehitysindikaattorit olivat kuitenkin edelleen nollassa alapuolella. Yritysten luottamus tulevaisuuteen oli luottamusindikaattorien mukaan lievästi koholla (kuva 3.1).

Yksittäisten mittareiden tarkastelussa suuret ja pienet kalanviljely-yritykset kokivat taloudellisen tilanteensa lievästi edellisvuotta heikomaksi. Suurten yritysten voimakas taantumavauhti oli kuitenkin hidastunut. Etenkin pienten yritysten odotukset tulevasta olivat kääntyneet myönteiseen suuntaan (kuva 3.2).

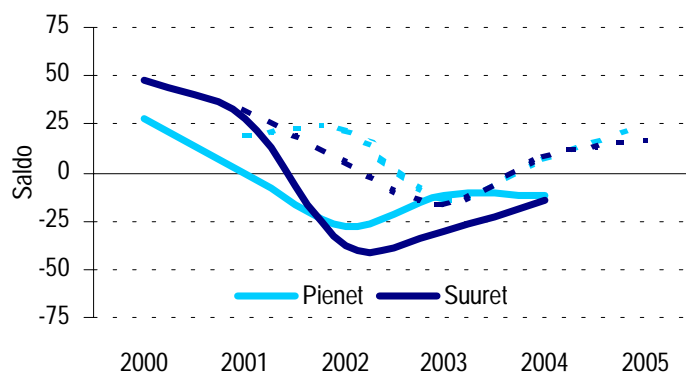
Pienten yritysten toteutunut menekkimuutos kotimarkkinoilla oli edelleen hieman suuria yrityksiä myönteisempi. Yrityskoosta riippumatta odotukset kotimaan menekin muutoksesta olivat nyt keskimäärin positiivisia (kuva 3.3). Kotimaan toteutunut hintakehitys oli edelleen positiivista. Samoin etenkin suurten yritysten hintaodotukset jatkuivat selvästi positiivisina (kuva 3.4).

Vientiä harjoittavat kalanviljelijät arvioivat vientimääränsä kehittyneen suotuisasti edellisvuoden tapaan (kuva 3.5). Odotukset vientimää-

rän kehityksestä olivat kääntyneet selvään nousuun. Näkemykset vientihintojen kehityksestä ja odotukset tulevalle 12 kuukaudelle olivat lievästi myönteisiä (kuva 3.6).

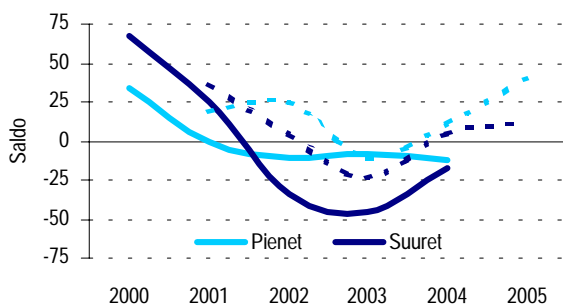
Kalanviljely-yritykset arvioivat tuotantokustannustensa kasvaneen. Kuten edellisvuonnakin, kustannusten kasvuun tulevaisuudessa uskottiin yleisesti (kuva 3.7). Kalanviljely-yritykset arvioivat kokonaisliikevaihdon muutoksen lähinnä neutraaliksi. Saldoluvun mukaan sekä suuret että pienet yritykset arvioivat tulevan liikevaihdon nykyistä selvästi vahvemmaksi (kuva 3.8).

Suurten yritysten henkilöstömäärä oli keskimäärin hieman laskenut. Pienten yritysten henkilöstömäärässä ei ollut mainittavia muutoksia. Odotukset henkilöstökehityksestä olivat neutraalin vakaita (kuva 3.9). Yritysten arviot toteutuneesta investointikehityksestä olivat edelleen jonkin verran alavireisiä. Sekä suuret että pienet yritykset arvioivat tulevat investoinnit nykyiselle tasolle (kuva 3.10). Elinkeinotukien osalta ei ollut edellisvuosien tapaan tapahtunut merkittäviä muutoksia, eikä muutoksia ollut näköpiirissä (kuvat 3.11).

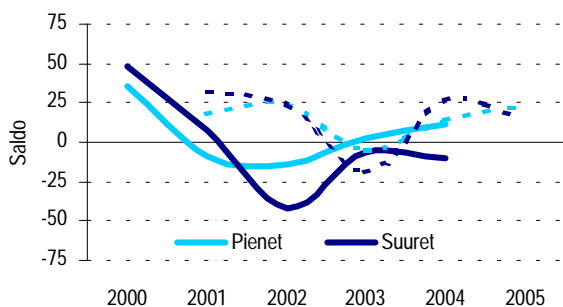

Kuva 3.1. Kalanviljely-yritysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan.

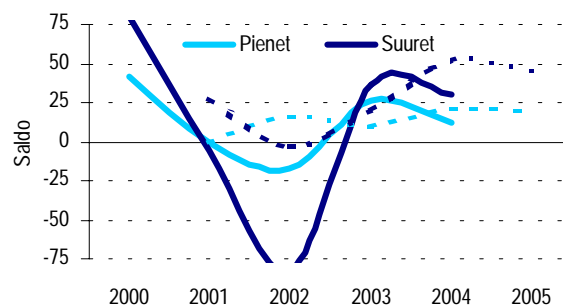
KALANVILJELY

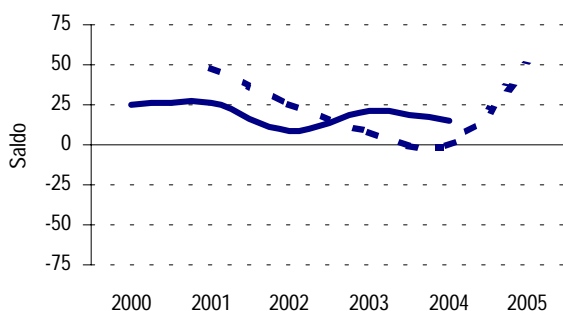
Kuva 3.2. Kalanviljely-yritysten **taloudellisen tilanteen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

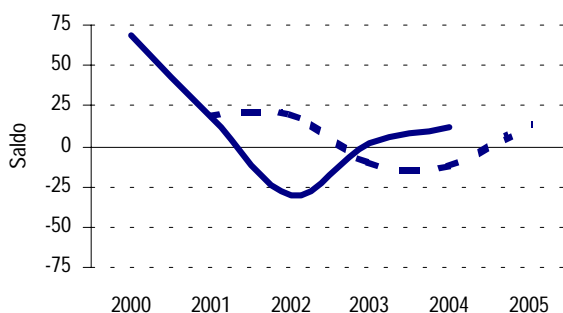
Kuva 3.3. Kalanviljely-yritysten **kotimaan menekin** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 3.4. Kalanviljely-yritysten tärkeimpien kalatuotteiden **kotimaan keskihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

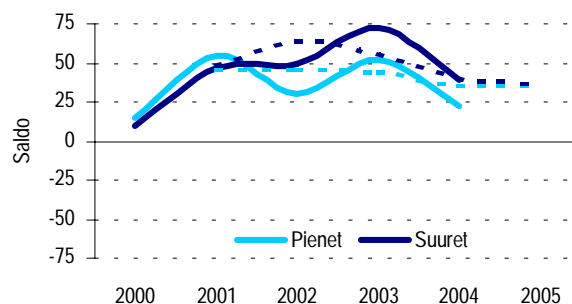

Kuva 3.5. Kalanviljely-yritysten tärkeimpien kalatuotteiden **vientimäärän** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

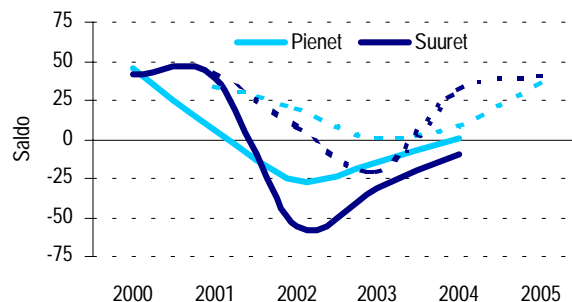

Kuva 3.6. Kalanviljely-yritysten tärkeimpien kalatuotteiden keskimääräisten **vientihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

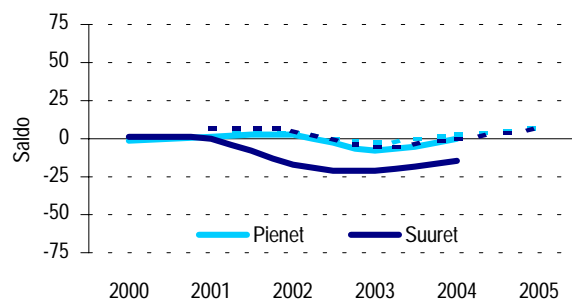
Kuva 3.7. Kalanviljely-yritysten **tuotantokustannusten** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

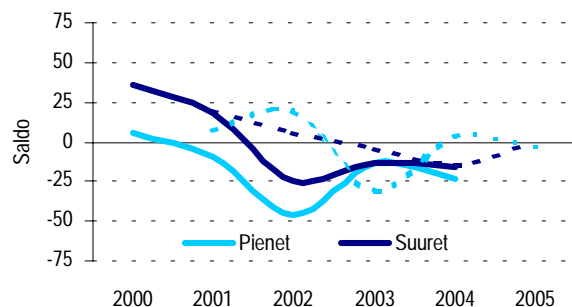
Kuva 3.8. Kalanviljely-yritysten **kokonaisliikevaihdon** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

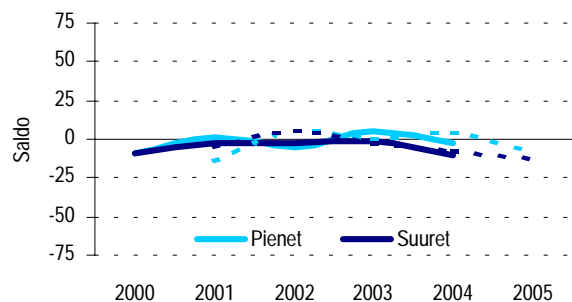
Kuva 3.9. Kalanviljely-yritysten palkallisena työskentelevän **henkilöstön** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 3.10. Kalanviljely-yritysten **investointien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 3.11. Kalanviljely-yritysten **elinkeinotukien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Taulukko 5. Kalanviljely-yritysten vastausjakaumat (%) yritysten koon mukaan vuonna 2004.

Kuva- numero	Kuvan aihe		Yrityksen koko	Parempi/ suurempi/ korkeampi %	Ennallaan %	Heikempi/ pienempi/ alhaisempi %	Ei osaa sanoa %
3.2.	Taloudellinen tilanne	Toteutunut	Pienet	16,0	52,8	28,8	2,4
			Suuret	18,5	45,5	35,9	0,0
		Odotukset	Pienet	42,4	43,6	2,6	11,4
			Suuret	31,6	46,1	19,4	2,8
3.3.	Kotimaan menekki	Toteutunut	Pienet	25,0	54,1	13,7	7,2
			Suuret	19,7	44,4	30,3	5,6
		Odotukset	Pienet	28,6	56,0	5,2	10,2
			Suuret	26,5	54,3	10,7	8,4
3.4.	Kotimaan keskihinnat	Toteutunut	Pienet	25,2	56,8	13,3	4,8
			Suuret	40,6	48,7	10,7	0,0
		Odotukset	Pienet	26,3	55,7	7,9	10,2
			Suuret	54,2	32,2	8,0	5,6
3.5.	Vientimäärä	Toteutunut	kaikki	26,6	61,9	11,4	0,0
		Odotukset	kaikki	49,4	37,0	0,0	13,6
3.6.	Vientihinnat	Toteutunut	kaikki	36,2	39,0	24,8	0,0
		Odotukset	kaikki	13,6	72,9	0,0	13,5
3.7.	Tuotantokustannukset	Toteutunut	Pienet	41,3	32,8	18,3	7,5
			Suuret	49,5	40,5	10,1	0,0
		Odotukset	Pienet	41,0	49,1	5,1	4,8
			Suuret	46,6	42,4	11,0	0,0
3.8.	Kokonaisliikevaihto	Toteutunut	Pienet	31,2	32,9	31,2	4,8
			Suuret	28,8	32,6	38,6	0,0
		Odotukset	Pienet	45,9	39,8	9,6	4,8
			Suuret	54,2	31,8	14,0	0,0
3.9.	Henkilöstö	Toteutunut	Pienet	0,0	97,6	0,0	2,4
			Suuret	4,5	76,3	19,2	0,0
		Odotukset	Pienet	6,9	90,7	0,0	2,4
			Suuret	15,1	76,8	8,1	0,0
3.10.	Investoinnit	Toteutunut	Pienet	9,3	55,7	32,7	2,4
			Suuret	16,4	51,6	32,0	0,0
		Odotukset	Pienet	20,6	53,8	23,3	2,4
			Suuret	20,8	57,5	21,7	0,0
3.11.	Elinkeinotuet ¹⁾	Toteutunut	Pienet	7,4	82,3	10,3	0,0
			Suuret	10,9	67,8	21,3	0,0
		Odotukset	Pienet	12,8	59,1	20,5	7,6
			Suuret	5,6	61,7	19,2	13,5

¹⁾ yritykset, joilla ei ollut elinkeinotukea, sisältyvät ennallaan -vaihtoehtoon

3.4 KALANJALOSTUS

Kalanjalostusyritysten kehitysindikaattorit olivat vakaita. Suurten yritysten kehitysindikaattori oli lievästi positiivinen ja pienten jalostajien kehitysindikaattori oli nollan tuntumassa. Luottamusindikaattorin mukaan näkymät tulevalle vuodelle olivat erityisen myönteiset suurissa jalostusyrityksissä (kuva 4.1).

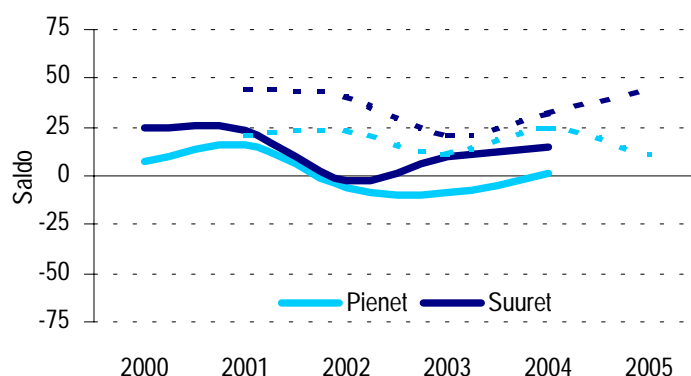
Tarkasteltaessa yksittäisiä mittareita pienet kalanjalostajat näkivät yritystensä toteutuneen taloudellisen tilanteen vakaana. Suuret yritykset sitävastoin näkivät toteutuneen taloudellisen kehityksen positiivisena. Odotukset tulevalle 12 kuukaudelle olivat myönteisiä sekä pienillä, että eritoten suurilla jalostusyrityksillä (kuva 4.2).

Suurilla jalostusyrityksillä kotimaan menekki-muutos oli edellisvuoden tapaan suotuisaa. Pienillä yrityksillä sitävastoin menekinmuutos oli alavireisempää. Etenkin suurten yritysten näkemykset tulevasta menekistä olivat luottavaisia (kuva 4.3). Sekä suurten että pienten kalanjalostajien näkemykset keskihintojen muutoksista kotimarkkinoilla olivat kääntynyt neutraaliin suuntaan. Sama koski kotimarkkinoiden hinta-odotuksia (kuva 4.4).

Vientimäärän kehitys oli arvioitu lähinnä neutraaliksi, mutta odotukset tulevasta olivat erittäin optimistisia (kuva 4.5). Jalostusyritysten mielestä kalan keskihinnat vientimarkkinoilla olivat edelleen laskeneet viimeisten 12 kuukauden aikana. Suuria odotuksia hintojen noususta ei ollut myöskään näköpiirissä (kuva 4.6).

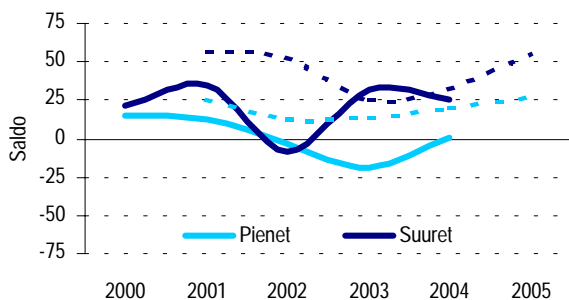
Kalanjalostusyritysten tuotantokustannusten kasvu oli vakaata ja kehityksen oletettiin jatkuvan samansuuntaisena (kuva 4.7). Pienten jalostusyritysten liikevaihto oli yleisesti samalla tasolla kuin 12 kuukautta aiemmin, suurilla sen sijaan liikevaihto oli keskimäärin kasvanut. Varsinkin suurilla jalostusyrityksillä liikevaihdon kasvunäkymät olivat hyvin optimistisia (kuva 4.8).

Henkilöstön määrän kehitys oli pysynyt lähinnä ennallaan. Henkilöstömäärän odotettiin säilyvän ennallaan tai kasvavan hieman tulevan vuoden aikana (kuva 4.9). Investointikehitys ja – näkymät tulevalle vuodelle olivat lähinnä neutraalilla tasolla (kuva 4.10). Elinkeinotukien osalta muutokset olivat vähäisiä, eikä suuria muutoksia ollut näköpiirissä (kuva 4.11).

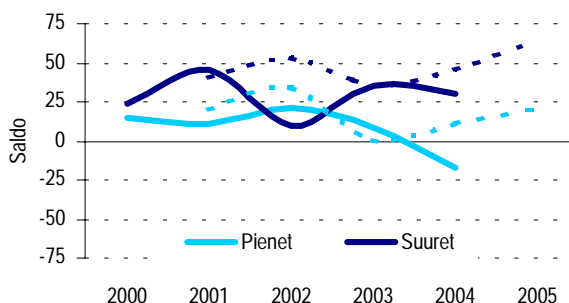

Kuva 4.1. Kalanjalostusyritysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan.

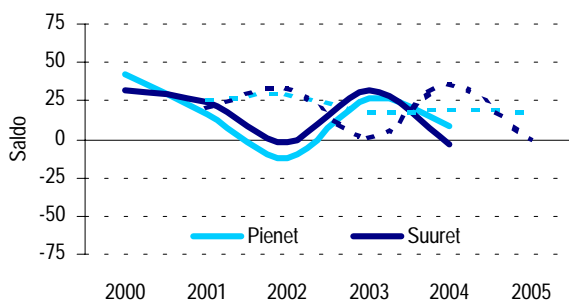
KALANJALOSTUS

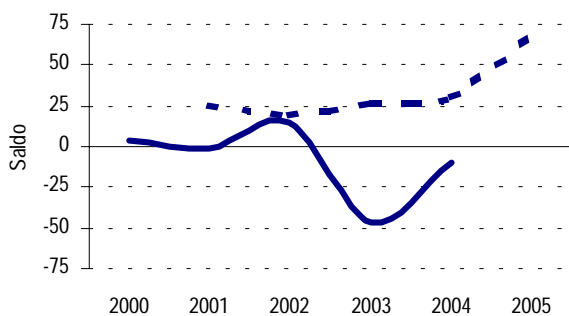
Kuva 4.2. Kalanjalostusyriytysten **taloudellisen tilanteen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

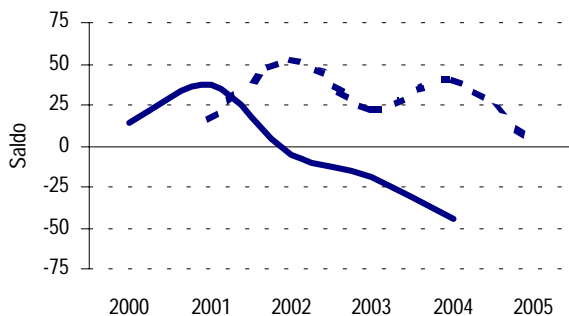
Kuva 4.3. Kalanjalostusyriytysten **kotimaan menekin** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 4.4. Kalanjalostusyriytysten tärkeimpien kalatuotteiden **kotimaan keskihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

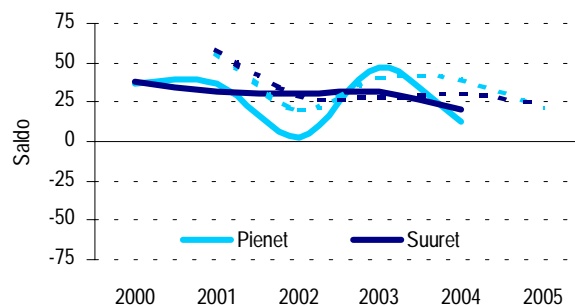

Kuva 4.5. Kalanjalostusyriytysten tärkeimpien kalatuotteiden **vientimäärän** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

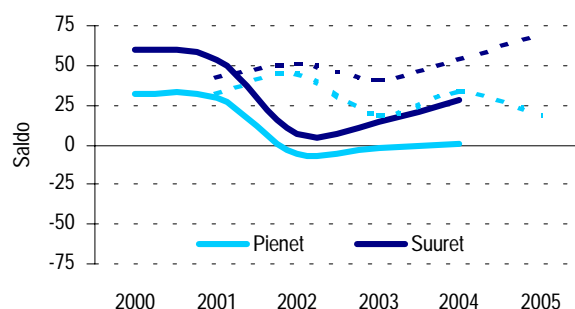

Kuva 4.6. Kalanjalostusyriytysten tärkeimpien kalatuotteiden keskimääräisten **vientihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

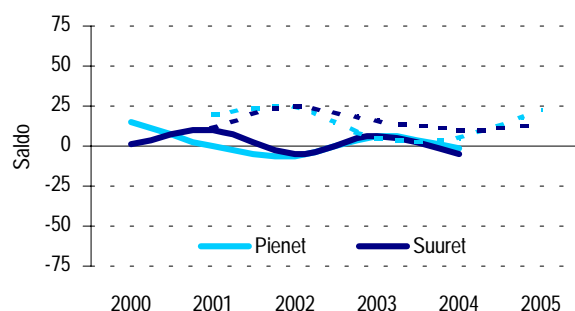
Kuva 4.7. Kalanjalostusyritysten **tuotantokustannusten** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

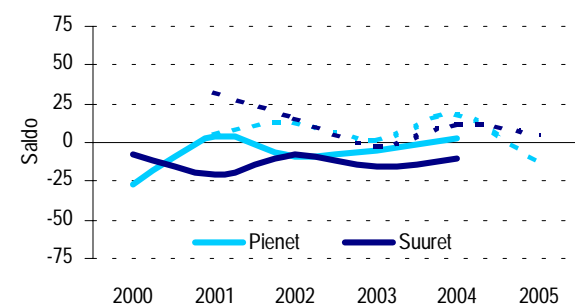
Kuva 4.8. Kalanjalostusyritysten **kokonaisliikevaihdon** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

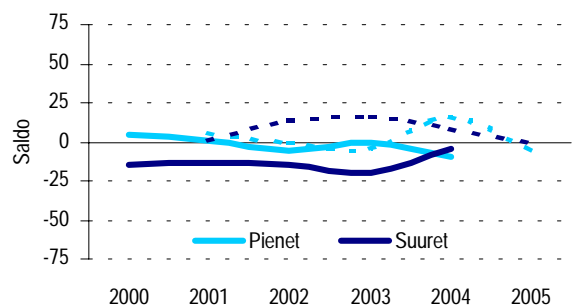
Kuva 4.9. Kalanjalostusyritysten palkallisena työskentelevän **henkilöstön** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 4.10. Kalanjalostusyritysten **investointien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 4.11. Kalanjalostusyritysten **elinkeinotukien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Taulukko 6. Kalanjalostusyritysten vastausjakaumat (%) yritysten koon mukaan vuonna 2004.

Kuva-numero	Kuvan aihe		Yrityksen koko	Parempi/suurempi/korkeampi %	Ennallaan %	Heikempi/pienempi/alhaisempi %	Ei osaa sanoa %
4.2.	Taloudellinen tilanne	Toteutunut	Pienet	29,1	42,1	28,8	0,0
			Suuret	45,8	30,7	20,1	3,5
		Odotukset	Pienet	35,7	46,6	9,0	8,6
			Suuret	55,9	40,6	0,0	3,5
4.3.	Kotimaan menekki	Toteutunut	Pienet	13,5	55,5	31,0	0,0
			Suuret	47,9	31,4	17,2	3,5
		Odotukset	Pienet	30,2	56,5	9,0	4,2
			Suuret	70,1	19,5	6,9	3,5
4.4.	Kotimaan keskihinnat	Toteutunut	Pienet	19,2	70,5	10,3	0,0
			Suuret	12,5	67,8	16,2	3,5
		Odotukset	Pienet	27,3	62,6	10,1	0,0
			Suuret	7,0	82,5	7,1	3,4
4.5.	Vientimäärä	Toteutunut	kaikki	9,9	58,6	20,1	11,4
		Odotukset	kaikki	73,1	21,4	5,5	0,0
4.6.	Vientihinnat	Toteutunut	kaikki	0,0	44,2	44,4	11,4
		Odotukset	kaikki	13,2	48,3	11,1	27,4
4.7.	Tuotantokustannukset	Toteutunut	Pienet	27,8	57,2	15,0	0,0
			Suuret	39,3	38,0	19,2	3,5
		Odotukset	Pienet	33,2	54,2	9,1	3,4
			Suuret	29,6	56,8	6,7	6,9
4.8.	Kokonaisliikevaihto	Toteutunut	Pienet	26,7	47,9	25,5	0,0
			Suuret	55,7	13,0	27,8	3,5
		Odotukset	Pienet	31,2	55,4	13,4	0,0
			Suuret	70,3	29,7	0,0	0,0
4.9.	Henkilöstö	Toteutunut	Pienet	4,2	90,4	5,4	0,0
			Suuret	22,7	46,2	27,6	3,5
		Odotukset	Pienet	22,0	74,1	0,0	3,9
			Suuret	20,7	68,8	6,9	3,5
4.10.	Investoinnit	Toteutunut	Pienet	17,5	67,6	15,0	0,0
			Suuret	21,0	44,3	31,2	3,5
		Odotukset	Pienet	12,6	62,4	25,0	0,0
			Suuret	18,5	65,2	13,7	2,6
4.11.	Elinkeinotuet ¹⁾	Toteutunut	Pienet	0,0	89,9	10,1	0,0
			Suuret	5,7	83,8	10,5	0,0
		Odotukset	Pienet	4,3	77,1	10,1	8,5
			Suuret	9,1	71,0	9,3	10,5

¹⁾ yritykset, joilla ei ollut elinkeinotukea, sisältyvät ennallaan -vaihtoehtoon

3.5 KALAN TUKKUKAUPPA

Suurten ja pienten kalatukkuyritysten kehitysindikaattorit olivat säilyneet kutakuinkin edellisvuoden tasolla. Luottamusindikaattorin mukaan pienten ja varsinkin suurten yritysten näkymät tulevalle 12 kuukaudelle olivat myönteisiä (kuva 5.1).

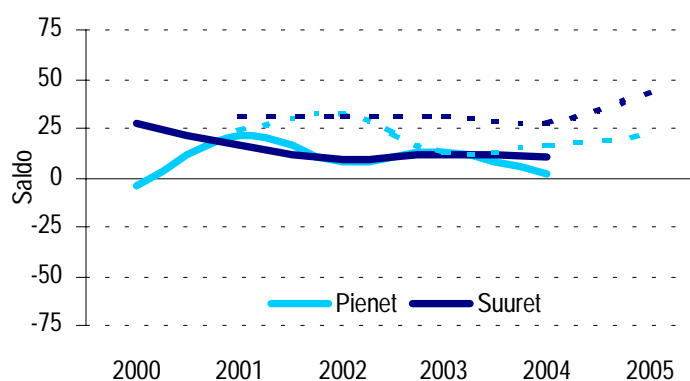
Kun tarkasteltiin yksittäisiä mittareita kalatukut näkivät taloudellisen kehityksen olleen kohtuullisen myönteinen. Odotukset tulevalle vuodelle jatkuivat samansuuntaisina. Suurten yritysten odotukset ja näkymät olivat pieniä korkeammalla tasolla (kuva 5.2). Tärkeimpien kalatuotteiden menekin kehitys kotimarkkinoilla arvioitiin edellisvuosien tapaan suotuisaksi. Kalatukkujen menekinäkymät kotimarkkinoilla jatkuivat myönteisinä (kuva 5.3).

Kotimaisten keskihintojen osalta kalatukkujen näkemykset olivat tasaantuneet suotuisalle tasolle. Suuret yritykset arvioivat kotimaan hintojen kehittyvän suotuisasti myös jatkossa. Pienet tukut arvioivat tulevan hintakehityksen vakaaksi (kuva 5.4). Kalatuotteiden vientimäärän kehitys oli arvioitu edellisvuoden tapaan positiiviseksi. Myös vientiodotukset olivat

suotuisia (kuvat 5.5). Vientihintojen kehitys oli lievästi alavireinen, samoin näkymät tulevalle vuodelle (kuva 5.6).

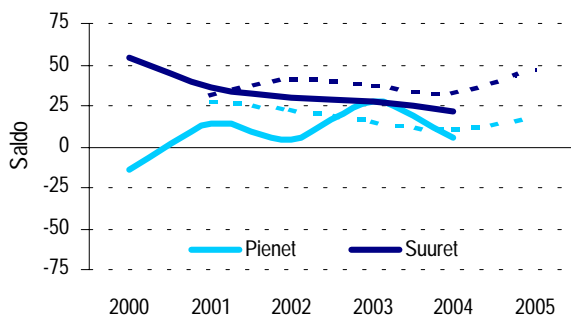
Suurten kalatukkujen tuotantokustannukset olivat edelleen selvässä kasvussa. Pienten tukkujen kustannuskasvu oli ollut maltillisempaa. Tuotantokustannusten odotettiin kasvavan selvästi myös jatkossa (kuva 5.7). Tukkuyritysten liikevaihto oli kehittynyt maltillisesti kuluneen vuoden aikana. Liikevaihdon kasvunäkymät olivat varsinkin suurilla yrityksillä hyvin suotuisat (kuva 5.8). Henkilöstön määrä oli kasvanut hivenen, ja kehityksen odotettiin jatkuvan samansuuntaisena (kuva 5.9).

Kalatukkuyritysten investoinneissa ei ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia viimeisten 12 kuukauden aikana. Investointinäkömyien uskottiin kohentuvan hieman seuraavan vuoden kuluessa (kuva 5.10). Pienten yritysten elinkeinoituissa ei ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia, eikä muutoksia ollut näkyvissä. Suuret yritykset uskoivat nykytilasta poiketen elinkeinotukien kasvuun vastaisuudessa (kuva 5.11).

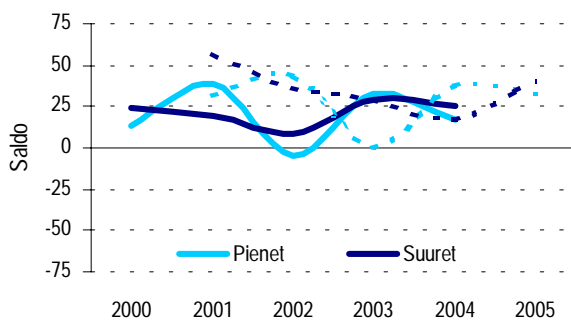

Kuva 5.1. Kalatukkuyritysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan.

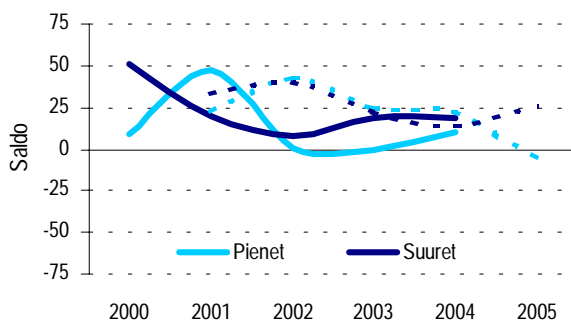
KALAN TUKKUKAUPPA

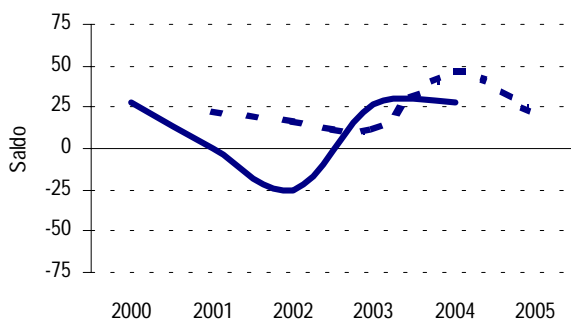
Kuva 5.2. Kalatukkuyritysten **taloudellisen tilanteen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

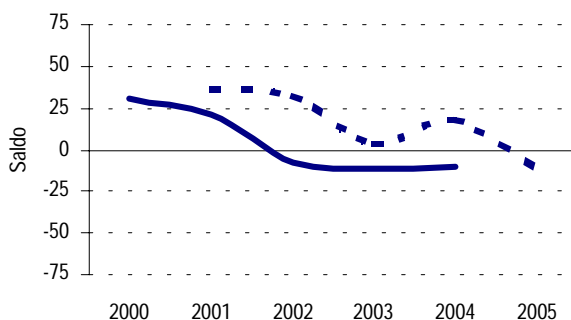
Kuva 5.3. Kalatukkuyritysten **kotimaan menekin** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 5.4. Kalatukkuyritysten tärkeimpien kalatuotteiden **kotimaan keskihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

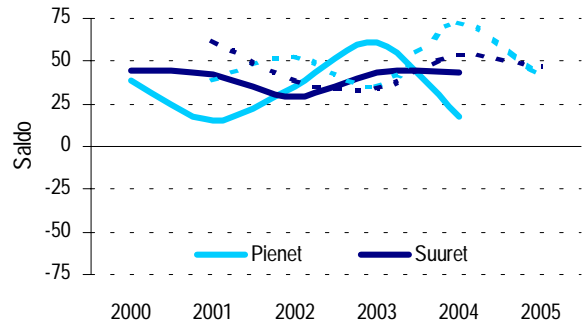

Kuva 5.5. Kalatukkuyritysten tärkeimpien kalatuotteiden **vientimäärän** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

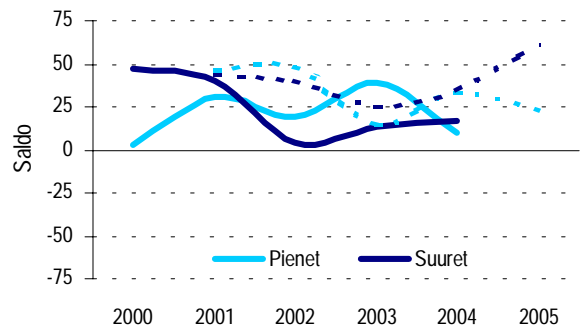

Kuva 5.6. Kalatukkuyritysten tärkeimpien kalatuotteiden keskimääräisten **vientihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) helmikuussa 2000 - 2004 (liikevaihtoluokat yhdistetty).

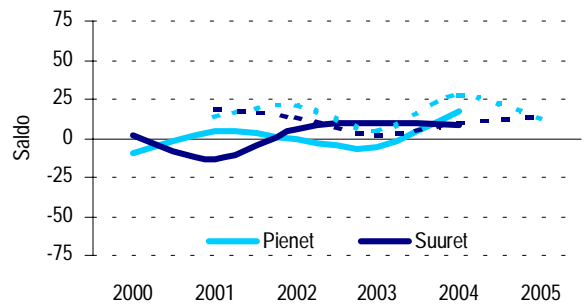
Kuva 5.7. Kalatukkuyritysten **tuotantokustannusten** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

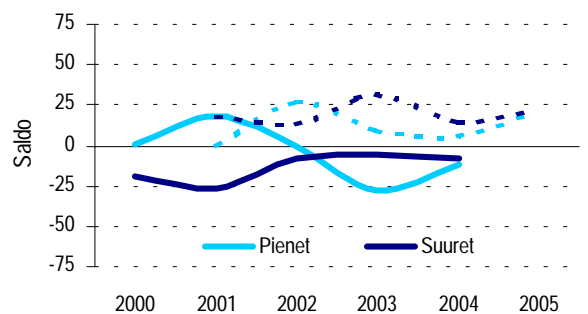
Kuva 5.8. Kalatukkuyritysten **kokonaisliikevaihdon** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

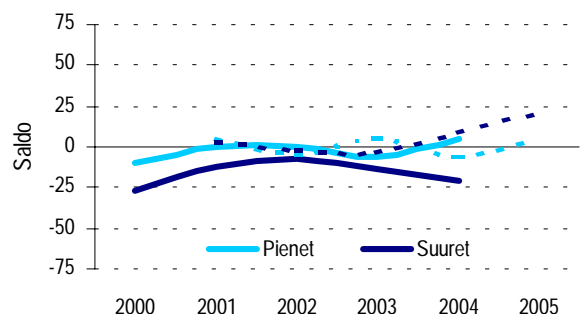
Kuva 5.9. Kalatukkuyritysten palkallisena työskentelevän **henkilöstön** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 5.10. Kalatukkuyritysten **investointien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 5.11. Kalatukkuyritysten **elinkeinotukien** määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Taulukko 7. Kalan tukkukauppayritysten vastausjakaumat (%) yritysten koon mukaan vuonna 2004.

Kuva-numero	Kuvan aihe		Yrityksen koko	Parempi/suurempi/korkeampi %	Ennallaan %	Heikempi/pienempi/alhaisempi %	Ei osaa sanoa %
5.2.	Taloudellinen tilanne	Toteutunut	Pienet	28,1	49,7	22,2	0,0
			Suuret	29,7	57,4	8,5	4,4
		Odotukset	Pienet	40,1	37,7	22,2	0,0
			Suuret	47,4	48,2	0,0	4,4
5.3.	Kotimaan menekki	Toteutunut	Pienet	33,9	38,6	16,9	10,6
			Suuret	47,5	31,0	21,5	0,0
		Odotukset	Pienet	39,1	44,4	6,0	10,6
			Suuret	52,5	25,7	12,9	8,9
5.4.	Kotimaan keskihinnat	Toteutunut	Pienet	27,6	55,5	17,0	0,0
			Suuret	30,5	57,0	12,4	0,0
		Odotukset	Pienet	11,4	71,8	16,8	0,0
			Suuret	25,6	65,6	0,0	8,8
5.5.	Vientimäärä	Toteutunut	kaikki	38,2	50,9	10,9	0,0
		Odotukset	kaikki	30,0	50,9	7,7	11,5
5.6.	Vientihinnat	Toteutunut	kaikki	20,4	49,0	30,6	0,0
		Odotukset	kaikki	0,0	88,7	11,3	0,0
5.7.	Tuotantokustannukset	Toteutunut	Pienet	23,5	70,7	5,8	0,0
			Suuret	51,6	31,0	8,6	8,8
		Odotukset	Pienet	46,0	48,8	5,2	0,0
			Suuret	47,3	43,9	0,0	8,8
5.8.	Kokonaisliikevaihto	Toteutunut	Pienet	32,7	44,7	22,6	0,0
			Suuret	34,2	48,3	17,5	0,0
		Odotukset	Pienet	44,5	27,9	22,2	5,4
			Suuret	65,2	30,5	4,3	0,0
5.9.	Henkilöstö	Toteutunut	Pienet	16,7	83,3	0,0	0,0
			Suuret	21,2	65,7	13,0	0,0
		Odotukset	Pienet	17,5	77,2	5,3	0,0
			Suuret	13,2	86,8	0,0	0,0
5.10.	Investoinnit	Toteutunut	Pienet	10,4	67,9	21,7	0,0
			Suuret	26,5	34,9	34,2	4,4
		Odotukset	Pienet	33,8	49,2	11,6	5,4
			Suuret	29,8	57,4	8,4	4,4
5.11.	Elinkeinotuet ¹⁾	Toteutunut	Pienet	5,2	94,8	0,0	0,0
			Suuret	0,0	79,1	20,9	0,0
		Odotukset	Pienet	5,2	82,5	0,0	12,4
			Suuret	21,0	74,5	0,0	4,4

¹⁾ yritykset, joilla ei ollut elinkeinotukea, sisältyvät ennallaan -vaihtoehtoon

3.6 KALAN VÄHITTÄISKAUPPA

Kalan vähittäiskaupan kehitysindikaattorit olivat säilyneet vakaina. Luottamusindikaattorit tulevalle 12 kuukaudelle olivat selvästi positiivisia. Suurten vähittäiskauppojen luottamusindikaattori oli pieniä yrityksiä korkeammalla tasolla (kuva 6.1).

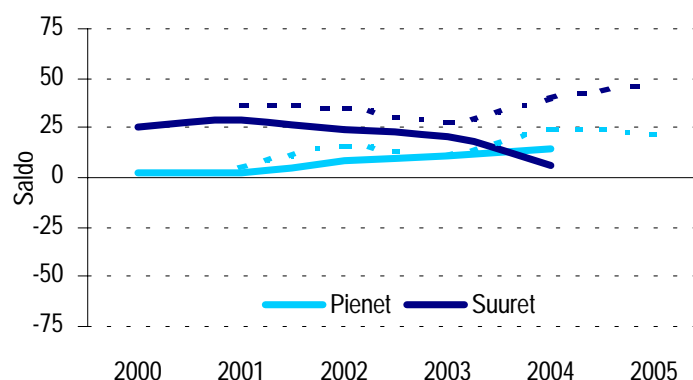
Yksittäisiä mittareita tarkasteltaessa kalan vähittäiskaupat näkivät yritystensä taloudellisen kehityksen lievästi myönteisenä. Pienet yritykset uskoivat kehityksen jatkuvan samankaltaisena. Sen sijaan suurissa yrityksissä uskottiin vahvasti myönteiseen talouskehitykseen (kuva 6.2).

Tärkeimpien kalatuotteiden kotimaan menekin kehitys oli suurilla ja pienillä yrityksillä maltillista, mutta näkymät tulevalle 12 kuukaudelle olivat hyvin odottavia (kuvat 6.3). Tärkeimpien kalatuotteiden keskihintojen kehitys kotimarkkinoilla oli varsin maltillista, mutta hintaodotukset olivat luottavia (kuva 6.4).

Kalan vähittäiskaupparyitysten tuotantokustannukset olivat kasvaneet hieman ja kustannusten kasvun uskottiin jatkuvan tasaisesti (kuva 6.5). Kokonaisliikevaihdon kehitys oli suotuisaa sekä pienillä että suurilla yrityksillä. Liikevaihdon kasvun jatkumiseen tulevana vuonna uskottiin yleisesti ja se korostui erityisesti suurten yritysten odotuksissa (kuva 6.6).

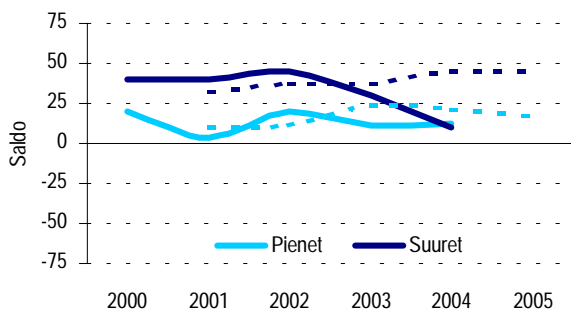
Pienten yritysten henkilöstön määrän kehityksessä ei ollut tapahtunut suuria muutoksia. Suurilla yrityksillä henkilöstömäärän kasvu oli kääntynyt lievään laskuun. Henkilöstötilanteen uskottiin säilyvän lähinnä nykytilan kaltaisena tai kohentuvan hieman seuraavien 12 kuukauden aikana (kuva 6.7).

Yritysten investoinnit olivat hieman vähentyneet, mutta investointinäkymät seuraavalle vuodelle olivat positiivisia (kuva 6.8). Vähittäiskauppojen elinkeinotuet olivat pysyneet vakaina tai vähäisinä ja näkymät seuraavalle vuodelle olivat samankaltaiset (kuva 6.9).

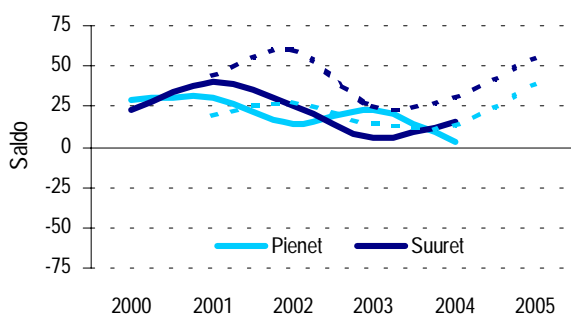

Kuva 6.1. Kalan vähittäiskaupparyitysten kehitysindikaattori (yhtenäinen viiva) ja luottamusindikaattori (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan.

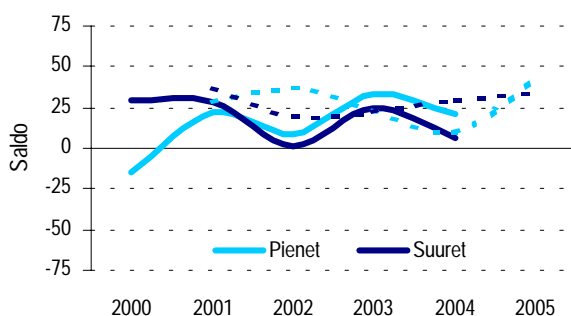
KALAN VÄHITTÄISKAUPPA

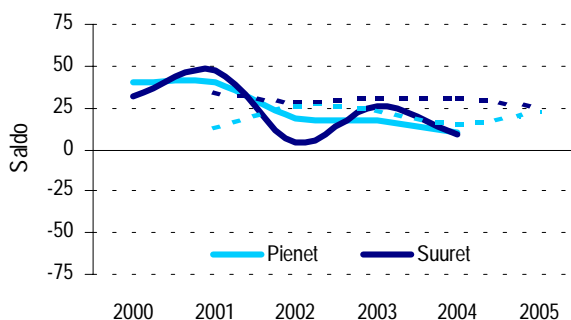
Kuva 6.2. Kalan vähittäiskauppayritysten **taloudellisen tilanteen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

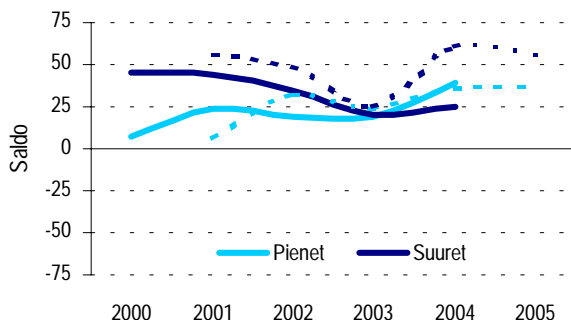
Kuva 6.3. Kalan vähittäiskauppayritysten **kotimaan menekinn** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 6.4. Kalan vähittäiskauppayritysten tärkeimpien kalatuotteiden **kotimaan keskihintojen** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

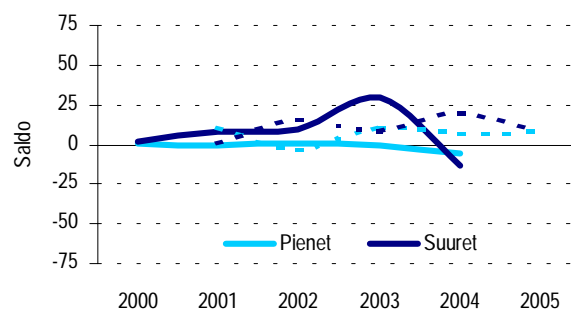

Kuva 6.5. Kalan vähittäiskauppayritysten **tuotantokustannusten** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

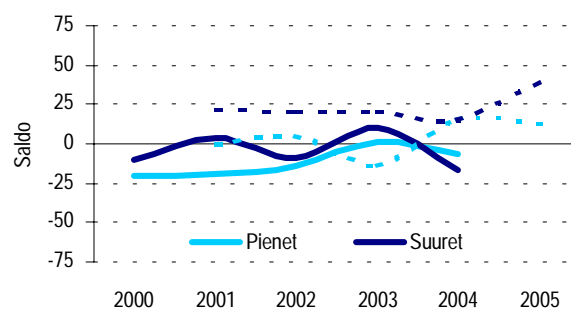

Kuva 6.6. Kalan vähittäiskauppayritysten **kokonaisliiketoiminnan** muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

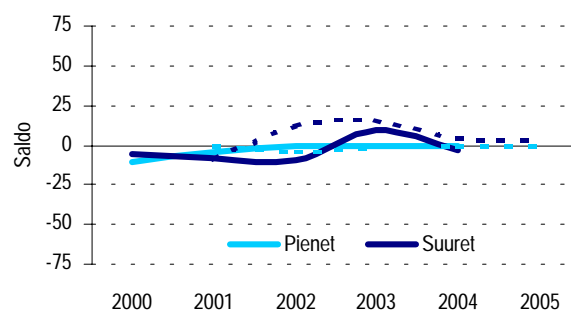
Kuva 6.7. Kalan vähittäiskauppayritysten palkallisena työkentelevän henkilöstön määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 6.8. Kalan vähittäiskauppayritysten investointien määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Kuva 6.9. Kalan vähittäiskauppayritysten elinkeinotukien määrän muutos verrattuna edelliseen 12 kuukauden jaksoon (yhtenäinen viiva) sekä odotukset seuraavalle 12 kuukaudelle (pilkkuviiva) yritysten koon mukaan helmikuussa 2000 - 2004.

Taulukko 8. Kalan vähittäiskauppayritysten vastausjakaumat (%) yritysten koon mukaan vuonna 2004.

Kuva-numero	Kuvan aihe		Yrityksen koko	Parempi/suurempi/korkeampi %	Ennallaan %	Heikompi/pienempi/alhaisempi %	Ei osaa sanoa %
6.2.	Taloudellinen tilanne	Toteutunut	Pienet	21,4	69,8	8,8	0,0
			Suuret	20,0	63,2	9,5	7,3
		Odotukset	Pienet	29,7	58,2	12,2	0,0
			Suuret	48,6	48,1	3,3	0,0
6.3.	Kotimaan menekki	Toteutunut	Pienet	16,6	70,5	13,0	0,0
			Suuret	28,8	51,1	12,8	7,3
		Odotukset	Pienet	42,5	53,6	3,8	0,0
			Suuret	58,2	35,2	3,3	3,3
6.4.	Kotimaan keskihinnat	Toteutunut	Pienet	31,1	58,6	10,3	0,0
			Suuret	26,5	43,2	19,7	10,6
		Odotukset	Pienet	43,3	56,7	0,0	0,0
			Suuret	33,2	63,5	0,0	3,3
6.5.	Tuotantokustannukset	Toteutunut	Pienet	16,7	73,4	6,5	3,4
			Suuret	31,5	38,9	22,3	7,3
		Odotukset	Pienet	22,3	74,3	0,0	3,4
			Suuret	32,8	60,7	6,5	0,0
6.6.	Kokonaisliikevaihto	Toteutunut	Pienet	52,7	33,5	13,8	0,0
			Suuret	38,5	41,3	12,9	7,3
		Odotukset	Pienet	39,9	56,6	3,5	0,0
			Suuret	59,2	37,5	3,3	0,0
6.7.	Henkilöstö	Toteutunut	Pienet	0,0	94,8	5,2	0,0
			Suuret	9,7	63,5	23,5	3,3
		Odotukset	Pienet	8,6	91,4	0,0	0,0
			Suuret	19,3	70,7	10,0	0,0
6.8.	Investoinnit	Toteutunut	Pienet	12,6	68,7	18,7	0,0
			Suuret	12,6	50,4	29,7	7,3
		Odotukset	Pienet	16,4	79,7	3,8	0,0
			Suuret	42,9	54,1	3,0	0,0
6.9.	Elinkeinotuet ¹⁾	Toteutunut	Pienet	0,0	100,0	0,0	0,0
			Suuret	3,2	89,8	7,0	0,0
		Odotukset	Pienet	0,0	95,2	0,0	4,8
			Suuret	9,5	80,3	6,5	3,7

¹⁾ yritykset, joilla ei ollut elinkeinotukea, sisältyvät ennallaan -vaihtoehtoon

4. SUMMARY:

FISHERY BAROMETER 2004 - ECONOMIC OUTLOOK OF FINNISH FISHERY ENTERPRISES

The study examines the economic prospects and trends of fishery enterprises in February 2004 in Finland. Enterprises were asked to evaluate some of their economic parameters. The present situation was compared with the previous 12 month period and with expectations for the following 12 month period.

Enterprises were divided into fishing, aquaculture, processing and the wholesale or retail trade. The results are presented as indicators, that are loaded with questions concerning financial standing, turnover and investments of the enterprises. The results are compared with similar surveys conducted in the years 2000-2003.

The trend indicator for the past showed that fishery sector as a whole had developed mainly neutrally during the last 12 months. The confidence indicator showed that the development would be positive for the coming 12 months. Optimism in the future was stronger when the results were weighted by the turnover of enterprises, which emphasised the opinions of big companies.

In the evaluation by sector, aquaculture and fishing enterprises considered that their general financial standing had slightly declined during the past 12 months. All the other sectors estimated that their trends had been upwards. The sector with the best economic development was processing industry.

All the sectors considered that their financial standing would improve during the next 12 months. Large retail, wholesale and processing companies were the most optimistic about their financial standing in the near future.

The survey population consisted of all those fisheries sector enterprises whose annual turnover exceeded € 8300. Thus the survey population comprised a total of 918 firms and entrepreneurs. The final net sample included 330 enterprises, of which 82.1 % took part in the interviews. The sample was allocated to fixed quotas to ensure a sufficient number of observations of all strata.

5. KIRJALLISUUS

Ahvonen, A. & Honkanen, A. 1999. Kalatalouden tuotobarometrit. Esitutkimus. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 172. 33 s. ISBN 951-776-250-X, ISSN 1238-3325.

Ahvonen, A. & Honkanen, A. 2000. Kalatalousbarometri 2000: Yritysten taloudelliset näkymät. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 185. 34 s. ISBN 951-776-270-4, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti185.pdf>

Ahvonen, A. & Honkanen, A. 2001. Kalatalousbarometri 2001: Elinkeino ja kuluttajat. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 219. 29 s. ISBN 951-776-325-5, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti219.pdf>

Ahvonen, A. & Honkanen, A. 2002. Kalatalousbarometri 2002: Yritysten taloudelliset näkymät. Summary: Fishery Barometer 2002 - Economic Outlook of Finnish Fishery Enterprises. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 248. 28 s. ISBN 951-776-363-6, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti248.pdf>

- Ahvonen, A., Honkanen, A. 2003. Kalatalousbarometri 2003: Elinkeino ja kuluttajat. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 280:1-23. ISBN 951-776-406-5, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/raportti280.pdf>
- Ahvonen, A., Honkanen, A., Godenhjelm, P. & Siikanen, A. 2001. Kalatalousbarometri 2001: Realisoituvatko kalan suotuisat näkymät? Tilastokeskus. Helsinki. Tietoaika 9/2001. s 14-16.
- Deville, J.-C. & Särndal, C.-E. 1992. Calibration Estimators in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 87: 376-382.
- Deville, J.-C., Särndal, C.-E. & Sautory, O. 1993. Generalized Raking Procedures in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 88: 1013-1020.
- European Commission 1997. The joint harmonised EU programme of business and consumer surveys. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. *European Economy. Reports and Studies No 6*. ISSN 0379-0991.
- Godenhjelm, P., Ahvonen, A. & Honkanen, A. 2000. Kalaväittämät puntarissa – havaintoja surveymittaamisen herkästä ja moninaisesta luonteesta. Helsinki, Tilastokeskus. *Hyvinvointikatsaus 4/2000*: 71-74. ISSN 0788-4141.
- Honkanen, A. & Ahvonen, A. 2000. Kalatalousbarometri 2000. Elinkeino ja kuluttajat. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 186. 30 s. ISBN 951-776-273-9, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti186.pdf>
- Honkanen, A. & Ahvonen, A. 2001. Kalatalousbarometri 2001: Yritysten taloudelliset näkymät. Summary: Fishery Barometer 2001 - Economic Outlook of Finnish Fishery Enterprises. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 220. 28 s. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti220.pdf>
- Honkanen, A. & Ahvonen, A. 2002. Kalatalousbarometri 2002. Elinkeino ja kuluttajat. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 249. 17 s. ISBN 951-776-365-4, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti249.pdf>
- Honkanen, A., Ahvonen, A. 2003. Kalatalousbarometri 2003: Yritysten taloudelliset näkymät. Summary: Fishery Barometer 2003 - Economic Outlook of Finnish Fishery Enterprises. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 279:1-29. ISBN 951-776-405-7, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/raportti279.pdf>
- Honkanen, A., Ahvonen, A. & Railo, E. 2000. Kalatalousbarometri 2000: Eri väestöryhmien näkemykset kalasta ja kalataloudesta. Helsinki, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 202. 29 s. ISBN 951-776-299-2, ISSN 1238-3325. <http://www.rktl.fi/julkaisut/raportit/raportti202.pdf>
- Olsen, H. (2002) The silence of numbers: a split-sample experiment concerning respondents' linguistic sensitivity in Danish survey studies. *International Journal of Social Research Methodology*, vol 5, no 4, 293-312.
- Sudman, S., Bradburn, N.M. & Schwarz, N. 1996. Thinking about answers. The application of cognitive process to survey methodology. Jossey-Bass Publishers. San Francisco.
- Tourangeau, R., Rips, L.J. & Rasinski, K. 2000. The psychology of survey response. Cambridge University Press. Cambridge.
- Willis, G.P. 1994. Cognitive interviewing and questionnaire design: a training manual. Working Papers Series. N:o 7. Office of Research and Methodology. National Center for Health Statistics. Hyattsville. Maryland.
- Willis, G.P., DeMaio, T.J. & Harris-Kojetin, B. 1999. Is the bandwagon headed to the methodological promised land? Evaluating the validity of cognitive interviewing techniques. In: Sirken, M.G., Hermann, D.J., Schechter, S., Schwarz, N., Tanur, J.M. & Tourangeau, R. (eds.). *Cognition and Survey Research*. John Wiley & Sons. New York. 133-153.

Liite 1. Tutkimusperusjoukon yritysten maantieteellinen sijainti

